

A CASA NOSTRA: Arxiu Parroquial de Santa Maria

L'existència dels arxius parroquials està estretament lligada a l'administració de la parròquia però, especialment, al control dels feligresos. Un control en el qual se superposen els factors religiosos i els econòmics.

Cal tenir en compte que durant segles l'accés a alguns sacraments ha estat objecte de tarifes per part de l'Església, com era el cas de matrimonis i enterraments. D'aquests últims també derivaven sovint deixes vinculades a la realització d'oficis en memòria i per a la salvació de l'ànima del difunt, de manera que calia controlar-ne la informació vinculada. En el cas de Catalunya trobem llibres d'enterraments ja al segle XIV.

Tot plegat donarà origen a una diversitat de documents que constituïran el que serà l'arxiu parroquial i que serà explícitament regulat pel concili de Trento, celebrat en aquesta ciutat italiana entre els anys 1545 i 1563. Precisament en la XXIV sessió del concili, de l'11 de novembre de 1563, en relació al sacrament del matrimoni, s'especifica, entre altres qüestions:

"CAP. I. (...) Tenga el párroco un libro en que escriba los nombres de los contrayentes y de los testigos, el día y lugar en que se contrajo el Matrimonio, y guarde él mismo cuidadosamente este libro.

CAP. II. Entre qué personas se contrae parentesco espiritual. El párroco antes de aproximarse a conferir el Bautismo, infórmese con diligencia de las personas a quienes pertenezca, a quién o quiénes eligen para que tengan al bautizado en la pila bautismal; y solo a éste, o a éstos admita para tenerle, escribiendo sus nombres en el libro, y declarándoles el parentesco que han contraído, para que no puedan alegar ignorancia alguna."

Tot i l'existència esporàdica de llibres sacramentals ja abans de la celebració del concili, el seu mandat s'anirà imposant progressivament, fins a concretar-se en el que es coneix com a *quinque libri*: baptismes, confirmacions, matrimonis, òbits i compliment pasqual.

El 1614 el *Rituale Romanum* sistematitzarà el format que han de tenir els diferents registres sacramentals, que en el cas de Santa Maria de Martorell seran aplicats de forma força habitual, si bé en alguna de les visites pastorals es requereix al rector que faci constar en el registre la totalitat de les dades establertes.

A banda dels registres sacramentals, trobem en els arxius parroquials altres llibres i documents. En el cas de Santa Maria de Martorell trobem documentació referida a l'administració (llibres i lligalls d'Aniversaris i Celebracions des de 1584); *Libre de Fàbrica* (des del segle XVII); *Comptes* (llibres i lligalls des de 1736); *Llevadors de Rendes* (des de 1736); *Confraries* (llibres des de 1594); a més de documentació de caràcter notarial, com testaments, censals i capbreus, també des del segle XVII.

L'impacte dels esdeveniments històrics s'ha fet sentir a l'arxiu amb la destrucció i desaparició de documents que sabem que n'havien format part. Ens en donen compte successives visites pastorals i especialment els inventaris redactats el 1778 i 1793, els quals detallen el contingut de l'arxiu parroquial.

És justament quan els revisem que a més de la documentació pròpia de la parròquia, descobrim algunes referències a documents que li són aliens. Citem alguns exemples:

"Item... Altre Llibre en foleo ab cubiertas de Pergami, intitulat: de varios Consells ordinarios de treinta Personas, de la Vila de Martorell, ab só de Campana.

Item... Altre Llibre en foleo ab Cubiertas de Pergami, intitulat: de Consells de la Vila de Martorell desde 1633, fins á 1642.

Item.. Altre Llibre en foleo ab Cubiertas de Pergami, intitulat: Libro de Actes de Arrendament de la Universitat, y Vila de Martorell.

Item.. Altre Llibre en folea ab Cubiertas de Pergami, intitulat: Libro del Hospital de Martorell."

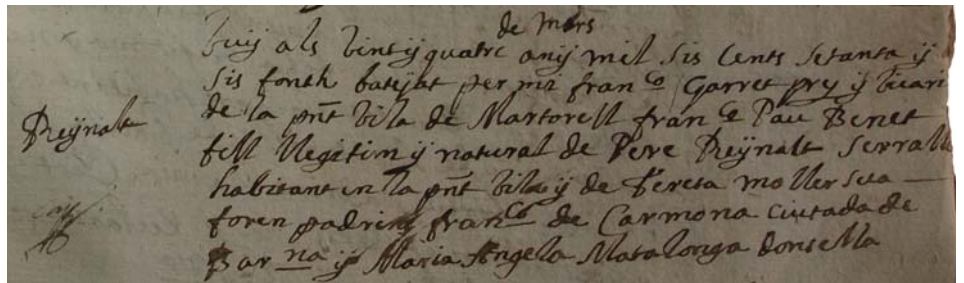
D'aquestes referències, unes corresponen a documentació pròpia de l'administració de la Universitat de Martorell, mentre la darrera ho és de la de l'Hospital. Malauradament aquest

Les inscripcions de baptisme, matrimoni i defunció ens permeten estudiar relacions de parentiu, però allora ens proporcionen dades sobre procedència, oficis, estatus socials, sanitat, etc. Dades que permeten estudis demogràfics, epidemiològics, socials, econòmics, etc. Cal remarcar també que amb relativa assiduitat apareixen en les inscripcions anotacions que documenten situacions o fets excepcionals.

Veiem com a exemple, la transcripció d'una inscripció de baptisme i una de defunció:

Baptisme

"Vuy als vint y quatre de mars any mil sis cents setanta y sis forah batejat per mi Francesc Garret prevere y vicari de la present vila de Martorell, Francesc, Pau, Benet, fill lilegitim y natural de Pere Reijnalt, serraller, habitant de la present vila y de Teresa, moller seua; foren padrins Francesc de Carmona, ciutadà de Barcelona, y Maria Angela Matalonga, donzella."

Detall d'una inscripció de baptisme de 1676.
APSMMA- Baptismes 1664 - 1698. Foli 63r.

conjunt de llibres ha desaparegut i no se'n coneix si s'han destruït, si es van extraviar amb els trasllats motivats per la Guerra Civil de 1936-1939, o si van ser furtats.

Els llibres sacramentals de Santa Maria de Martorell

Actualment es conserven els següents llibres sacramentals (comptabilitzem els que contenen dades de més de 100 anys d'antiguitat):

Baptismes:

Comencen el 1582, amb buits en els anys 1636 – 1637, amb un total de 24 llibres.

Matrimonis:

Comencen el 1599, amb un total de 12 llibres.

Defuncions:

Comencen el 1588, amb buits entre els anys 1596 – 1633, 1647 – 1668, 1690 – 1704. En total 18 llibres.

Confirmacions:

S'inicien el 1693. En total, 3 llibres pels períodes 1693 – 1818 i 1845 – 1913.

Compliment Pasqual:

Es conserven les dels anys 1730, 1741, 1777, 1794, 1798, 1800 i 1804.

Malgrat l'aparent continuïtat, cal assenyalar que l'estat de conservació dels llibres és en general precari i en alguns casos, dolent o molt dolent, la qual cosa dificulta la lectura o ha provocat pèrdues irreparables. També registres incomplets ja des del seu origen.

Defunció

"Vuy divendres lo primer de juny del any de mil siscents trenta sinch foreh enterrat lo cos o cadàver de Barthomeu Duran, peaire olim vuy pages de la vila de Martorell. Rebe los sacraments de la confessió però no se li dona lo viatic per tenir vòmits y corre perill foreh extremunciat de dies per Mn Jacint Ferrando vicari presents los rectors de Martorell y Castellví Mn Joan Lloberes, ha se li feta absoluta present antes de portarlo a soterrar y en lo enterro se son fets ofici dobles amb diacas y bordons presents los demunt dits y mes lo mestre y Mn Par y lo pare Mn Sala y Mn Menalt han fet dits dos oficis de enterros terç dia ab nocturno y laudes, donaren de caritat a cada prevere 8 sous

Drets de rector

Campanes	6 sous
Creu	6 sous
Terratge	4 sous
Avinensa	6 sous
Majoria de misas	1 sou 4 diners
Majoria de preveres	3 sous
Diacas	4 sous
Bordons	4 sous
Oferta y caldereta	4 sous
Incens	1 sou
Absolta general	7 sous

2 lliures 6 sous 4 diners

Sacrista 4 sous"

Ambdós textos són prou representatius del valor d'aquestes fonts documentals.

Alfred Mauri Martí / Ramon Benavente Freixas